

Asia: VN/23602/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi nuorisolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunto valtakunnallisia nuorisoalan järjestöjä koskeviin esitysluonnoksiin (lain 17 ja 18 §; asetuksen 5 ja 6 §)

-

2. Lausunto valtakunnallisia nuorisoalan osaamiskeskuksia (OSKE) koskeviin esitysluonnoksiin (lain 19 §; asetuksen 7 ja 8 §)

Nuorisotoimiala on verrattain pieni toimiala. Ei ole tarkoituksenmukaista, että osaamiskeskuksia nuorisotoimialalla on niin paljon kuin nykyisin. Nykyinen toimintamalli pilkkoo pientä toimialaa sirpaleiseksi eikä edistä toimialan yhtenäistä kehittämistä ja nuorten asioiden yhtenäistä edunvalvontaa.

3. Lausunto nuorisokeskuksia koskeviin esitysluonnoksiin (lain 20 §; asetuksen 9 ja 10 §)

-

4. Lausunto muita säännöksiä koskeviin esitysluonnoksiin (lain 23, 24, 26 ja 27 §; asetuksen 1 §)

-

5. Lausunto Harrastamisen Suomen mallia koskeviin esitysluonnoksiin (lain 12 a ja 21 a §)

Mallin vahvuudet

Harrastamisen Suomen malli tulee varmasti edistämään nuoriso-, kulttuuri- ja liikuntapalveluiden sekä muiden toimijoiden yhteistyötä entisestään. Mallin toteuttaminen yhteistyössä kunnan eri toimijasektorien välillä sekä seurojen, järjestöjen, kulttuurin vapaan kentän ja muun 3. sektorin välillä on tärkeää kunnassa. Jatkossa yhteistyökumppanina ovat myös hyvinvointialueen toimijat.

Toiminnan maksuttomuus lapsille ja nuorille on hyvää. Nykyisellään malli on varmasti tärkein harrastamattomille, syrjäytymisvaarassa/haavoittuvassa asemassa oleville lapsille ja nuorille

(aliedustetut ryhmät). Etsivä harrastamistoiminta on tuonut uutta tietoa harrastamisen moninaisista esteistä. Sitä tarvitaan myös jatkossa.

Toiminnan pitkäjänteisyys ja laatu

Harrastamisen Suomen mallin rahoitus tulee saada pysyväksi sen sijaan, että rahoitusta haetaan vuosittain tai puolivuositain. Toistuva rahoituksen hakeminen ja toiminnan raportointi on aikaa vievää ja työllistävää sekä hakijoille että päätöksen tekijöille.

Harrastamisen Suomen mallin ohessa tarjolla on usea toinen toistaan muistuttavia avustuksia, jotka kohdentuvat lähes samaan toimintaa ja jotka kaikki ovat hankerahoituksia: Lasten ja nuorten paikallinen harrastustoiminta (haetaan AVI:sta), Koulun kerhotoiminnan tukeminen (OPH), Harrastamisen Suomen malli (haetaan AVI:sta), Seuratoiminnan kehittämistuki (seuratuki) OKM. Voisiko em. tarjontaa yhdistää ja muuttaa pitkäjänteisesti tuettavaksi toimintamuodoiksi kunnissa? Pitkäjänteinen lasten ja nuorten harrastustoiminnan tukeminen tukisi toiminnan laadukasta suunnittelua, toteuttamista ja kehittämistä. Pitkänteisyys mahdollistaisi lasten ja nuorten harrastustoimintaan sopivien ohjaajien kiinnittymisen harrastusryhmien ohjaamiseen.

Kerhotoiminnan laadukas toteuttaminen edellyttää kerho-ohjaajilta ammattimaisuutta ja erityisesti kulttuurisäveltöisten kerhojen ohjaajien tulee olla alan ammattilaisia. Toivomme ammattimaisuuden huomioimista valtionavustusta koskevassa hakuilmoituksessa.

Joustavuutta nykyiseen malliin

Nyt malli rajoittuu vahvasti kouluihin, mutta nuorten kuulemisen perusteella monet nuoret eivät halua koululla harrastaa. Jatkossa mallin toimintaa tulee voida tarjota myös muissa ympäristöissä kuin kouluilla. Lisäksi mallin toimintaa tulee voida toteuttaa myös sellaiseen kellonaikaan, että nuorten on mahdollista käydä kotona ennen harrastuksen alkamista, erityisesti yläkouluissa.

Heti koulupäivän jälkeen käynnistyvien harrastusryhmien haasteena on tilaongelmat. Koulukuljetukset järjestyvät koulupäivän päättyessä, mutta harrastusryhmän jälkeen kulkeminen on nuoren/ huoltajien järjestettävänä.

Erityisesti isoissa kunnissa riittävän koordinaation varmistaminen on tärkeää. Siihen tarvitaan resurssia, jotta toiminta saadaan nivottua yhteen muun harrastustoiminnan kanssa ja järjestettyä harrastusohjaushankinnat hankintalain edellyttämällä tavalla. Lisäksi välipalan tarjoaminen on usein tarpeen, kun harrastustoiminta jatkuu suoraan koulun jälkeen.

Lasten ja nuorten kuuleminen

Lasten ja nuorten kuuleminen (koululaiskysely) on hyvä ja tärkeä, sillä se tavoittaa kattavasti koulujen lapset ja nuoret.

Koululaiskyselyn suurimpia haasteita on, että lasten vastaukset laji-/harrastelistaukseen on eri asia, kuin se toiminta, mihin ovat valmiita sitoutumaan. Lajitoiveiden kirjo on laaja, eikä läheskään kaikkea harrastamista pystytä tuomaan koululle koulupäivän yhteyteen tai edes järjestämään koulun lähistöllä. Harrastustoimintaa pitäisi pystyä käynnistämään myös muun kuin koulukohtaisen kuulemisen perusteella.

Valtakunnallista koululaiskyselyä pitää sisällöllisesti kehittää yhteistyössä kuntien kanssa, jos se toimii jatkossakin työkaluna toiminnan suunnittelussa.

Kohderyhmän laajentaminen

Mallin laajentaminen koskettamaan myös mm. 2. asteen opiskelijoita olisi tervetullut muutos ja askel kohti nuorisolain kohderyhmää.

Seuratoimijan / järjestön / 3. sektorin näkökulmasta muutamia huomioita

Harrastuspolkua seura- tai järjestötoimintaan tulisi vahvistaa ja etsivä harrastustoiminta mahdollistaa tätä. Riittävä resurssi etsivän toteuttamiseksi on tärkeää varmistaa (mm. korvaukset etsivän harrastustoiminnan yhdysopettajalle).

Parhaimmassa tapauksessa malli mahdollistaa suoraan osallistumisen myös maksulliseen toimintaan oman kodin lähistöllä, jota tuetaan valtionavustuksella/harrastesetelillä

Seuroilla / järjestöillä on erilaisia valmiuksia osallistua toimintaan. Pula ohjaajista voi haitata osallistumista malin mukaiseen toimintaan. Kilpailutuksesta voi muodostua raskas prosessi varsinkin pienemmille toimijoille. Ohjaajien riittävä koulutus ja osaaminen varmistettava.

Jos harrastamisen Suomen malliin tulisi joustoa, joka mahdollistaisi olemassa olevan seuratoiminnan sulauttamisen sovituin pelisäännöin osaksi mallin mukaista toimintaa, voisi se vahvistaa liikuntaseurojen kyvykkyyttä huomioida paremmin kaikkien lasten ja nuorten tarpeet liikunnassa. Maksuttomuuden ehdotonta edellytystä kannattaisi pohtia huolellisesti, sillä nykyinen malli saattaa johtaa eriytyvän harrastuskulttuurin syntymiseen ”kahden kerroksen harrastuskulttuuri”, sellaiseen, jossa maksuttomiin harrastuksiin osallistuvat lapset ja nuoret, joilla maksullisiin normaaleihin harrastuksiin ei ole varaa. Vastaavasti perinteisissä maksuttomissa harrastuksissa jatkavat sellaiset, joilla niihin on varaa tai pysyvät mukana. Liikuntakulttuurissa pitäisi kehittää suomalaista harrastamisen kulttuuria, jossa kaikki pysyvät perinteisissä liikuntaseura harrastuksissa paremmin mukana. Rahoitusta voitaisiin käyttää välineenä seuratoiminnan sisältöjen kehittämiseen paremmin useammalla lapselle ja nuorelle soveltuvaksi ja vähemmän tavoitteelliseksi ja kilpailulliseksi.

6. Lausunnonantajan yleiskommentit tai huomiot/ehdotukset koskien lain muita säännöksiä

-

Veijola Heli
Turun kaupunki / Vapaa-aikatoimiala